

מארגנטינה לירושלים: סיפור כשרותו של הברברי והמולרד

הברברי (*Cairina moschata*) הידוע גם בשם ברוז מוסקובי (*Muscovy*) הוא מין ברוז גדול שמוצאו מיבשת אמריקה (מקסיקו וברוב אזורי דרום אמריקה), שם הוא בויית עוד לפני גילוי העולם החדש. צבעו הכללי לבן-שחור ונוצות הגב והזנב ירוק-מתכתי. לזכר גידול בשרני אדום על המצח ולעתים הוא מפיח ריח מושק.¹

הידיעות על תפוצתו של הברברי בעולם הישן הן מעטות ומקוטעות. מכל מקום, כניסתו לאירופה התרחשה במהלך המאה השש-עשרה, וכמו תרנגול ההודו ומוצרים אחרים מהעולם החדש התפשט גם הוא למזרח עם התרחבותם הערה של נתיבי המסחר בעולם. שמותיו השונים של העוף מעידים שמוצאו לא היה נהיר באירופה באותה תקופה; בגרמנית הוא נקרא ברוז טורקי (*Türkische Ente*), השם 'ברברי' נגזר מהשם הצרפתי "canard de Barbare", כלומר הברוז שבא מהחוף של צפון אפריקה.

ייתכן שנתיב הגעתו לאירופה מאמריקה אכן היה משם. העוף נקרא גם ברוז קהירי ומכאן שמו המדעי. תפוצתו הנרחבת וחדירתו לשוק הצרכנים כעוף בשר שכיח הייתה רק במאות השמונה-עשרה והתשע-עשרה, בין היתר בשל פיתוח ברוז המולרד כצרפת מהכלאה של ברוז מצוי עם ברברי, המאופיין בכבד שומני משובח (*pate de foie gras*).²

הברברי מופיע כעוף ייחודי רק במקורות היהודיים המאוחרים, ומכאן, שחדר לתודעת הקהל היהודי באירופה רק במחצית השנייה של המאה התשע-עשרה, ולכן נחשב כעוף חדש

* מאמר זה נכתב במקורו בשיתוף עם א' זיבוטפסקי.

1 מ' דור, לכסיקון זואולוגי, תל-אביב תשל"ו, עמ' 59-60.

2 R D. Crawford, Poultry Breeding and Genetics. Amsterdam – Oxford – New-York – Tokyo 1990, pp 33-35. K F. Kiple & K C Ornelas (ed) The Cambridge World History of Food, Cambridge 2000, pp 559-561.

יחסית. באותה תקופה החל גל הגירה גדול של יהודים מאירופה ליבשת אמריקה ובעקבותיו נחשפו רבים לעוף המקומי שלא הכירו כמותו לפני כן. אפשר שבאירופה החל העוף להיות נפוץ בקרב היהודים גם בשל מעורבותם של רבים מהם בענף הפיטום.

מאחר שמוצאו של הברברי הוא מהעולם החדש, ודאי שאין לו מסורת כשרות ואכילה קדומים. ואכן בעיית היעדר המסורת העסיקה את הפוסקים. דומה שההתייחסות הראשונה ואולי המפורטת ביותר מובאת בכתבי הרב ברנרד אלווי (Howly; 1814-1871), שנקרא לשמש כראש קהילת ניו אורלינס. במכתב שנכתב בשנת תרכ"ב (1862) לרב שמשון רפאל הירש, רבה של פרנקפורט ולרב נתן אדלר הכהן מלונדון, הוא ביקש לקבל את חוות דעתם לעניין מסורת כשרותו של הברברי. בתחילת מכתבו הוא מספר כיצד הצליח אט אט לקרב את היהודים בני המקום לשמירת מצוות, וכיצד נתקל בפעם הראשונה בעוף הברברי. להלן נביא קטעים נבחרים מדבריו המאלפים:

ויהי ביום השלישי לביאתי הנה ונקרא ונקראתי לאכול לחם עם אחד מאוהבי ובכואי לחצר ביתו ראיתי בר-אווזות שונות בצורתן בתוארן ובבנין גופן מכל אלה אשר אנחנו אוכלים והם נקראים *Muscovy ducks* ולא ראיתי מין זה מימי בכל המדינות אשר הייתי, ואשאל את האיש מה יעשה עם בר-אווזות אלה ויאמר: לאכילה הם עומדים, ואוסיף לשאל: מי התיר לו אלה לאכילה, ואמר כי לא שאל, רק הוא ראה אחרים אוכלים אותם והשוחט שחט אותם, וגם החזן דקהל אחר בעיר הזאת אוכל אותם, בודאי מותרים הם לאכול. ואחר שחקרתי ודרשתי ושאלתי אחרים על מה יסמוכו לאכול אותם ולא יכלו לענות דבר, רק שאחד ראה כן מחבירו ובכך התפשט ההיתר. מיד צוייתי להשוחט דקהלתי שלא לשחוט מיום זה והלאה מין זה. וגם בבהכ"נ דרשתי ואסרתי בר-אווזות אלה. ועתה באו אלי איזה אנשים ושאלו ממני לאמר להם על מה תמכתי יסודותי לאסור המין הזה, מאחר שיש לו כל סימני טהרה וגם החזן של קהל אחר אוכל אותו ואמר שהוא מוכן לשחוט בעד מי שירצה לאכול ממנו. ואמרתי להם שהסימנים לחודם אינם מועילים להתיר מין אחד מהמינים שאינם ידועים לנו ואינם מסורים לנו מימים קדמונים שהם טהורים. ויהי לימים אחדים ויבוא אלי החזן בכבודו ובעצמו ויאמר שיש כאן מסורה, שהחזן אשר היה לפניו בקהלתו היה אוכל אותם וגם היהודים בעיר Charleston והיהודים בעיר Jamaica אוכלים אותו מין מימים ימימה בלי שום פקפוק. והשיבותי לו כי מסורה זו אינה מספקת לי להתיר. חדה שמעולם לא היה באחת מהקהילות האלה³ רב מוסמך מפי ב"ד מומחה או רק תלמיד שהגיע

3 ובהערה מאוחרת הוסיף: "ועד היום אין בכל מדינות אמריקה אשר יש בהן יותר משני מאות קהלות גדולות וקטנות יותר מארבעה רבנים מוסמכים ומהם שלושה מתלמידיו של בלעם, אשר נאמר עליהם וסלחת לעוני כי רב הוא".

להוראה, ועוד כי לא כלו עוד שלושים שנה מהזמן אשר לא היה מן האפשר למצוא בשר שחוטא במקולין של ישראל באחת מן הקהילות האלה. ועל אודות החזן אשר היה לפניו בקהלתו ואכל גם כן מין זה, גם כן אינה ראייה כי איש זה טרם נעשה חזן, היה כותב בשכר יום בערכאות שלהם והיה כותב גם בשבת, ואח"כ נעשה סוחר והיתה חנותו פתוחה עם בשר חזיר נבילות וטריפות בשבתות וימים טובים. ורק אחר שנתקבל לחזן בעיר Jamaica החל לשמור את השבת — הנוכל לסמוך על מסורה כזו, המסורה לנו מקהלות כאלה או ממורה כזה?

...ואני אומר עליהם: אל תעשו כאבותיכם. ובפרט כי בר-אווזות האלה נראים כי מעולם לא היו ידועים לחכמינו ז"ל בשאר הארצות, מאחר שמין זה הנקרא באשכנז Muskat Ente ובלשון צרפת le canard musque. ארץ מולדתו היא רק בצפונית (וברומית) אמעריקא והוא Brazil, Gimana, Dunerara ובחלק השפל של נהר מיסיסיפי ואין לו קיום ומציאות בארצות אחרות מאלו. וביצי מין זה כולם עגולים הם ומראם ירקרק-לבן ויתר הירק על הלבן, ואם למראה עיני בשר ישפוט, הבנים מעידים על אבותם כי טמא טמא יקראו...

לכן אסרתי את העוף הנ"ל, אבל הבטחתי לאיזה אנשים מעדתי אשר נפשמ חשקה בו לכתוב לאיזה חכמים גדולי השם מחכמי אירופה על אודות המין הזה, ואם המה יעידון שמין זה מסורה לנו או שיתירו אותו מטעם אחר, אזי אתיר אותו גם אני — לכן אשחר את פני אדני להשיב לי דבר אם טעיתי בדבר משנה או בשיקול הדעת או כדין דנתי.⁴

הרב שמשון רפאל הירש והרב נתן אדלר תמכו בפסק ההלכה של הרב ברנרד אלווי, שאין להתיר עוף ללא מסורת, והרב אדלר אף כתב: "כי דרשתי וחקרתי ושמעתי שפה ובמדינתנו נהגו איסור לאכול בר-אווזות הנקראות — Muscovy Ducks כי אין לנו פה מסורה להתירן".⁵

אכן, לפי שיטת הפסיקה המחייבת את המסורת כקריטריון יחיד המתיר כשרותו של עוף, אין לכאורה לאכול את הברברי. יחד עם זאת יש להעיר, שצורת ביצת עוף הברברי (כיום) אינה עגולה אלא אליפסטית ולבנה כשל תרנגול, ומכל מקום, מתאר הביצה אינו מהווה סימן שניתן לסמוך עליו, לא להיתר ולא לאיסור,⁶ אם כי פוסקים אחרים נטו דווקא להתיר

4 ספר מלחמות אלהים, ברלין 1914, עמ' 162-164.

5 שב, עמ' 165.

6 ראו: חולין סד ע"א, ורש"י ד"ה אלא אמר רב זירא.

את הברווזים, שיש להם ביצים שאותם פסל הרב אלווי.⁷ אשר לתיאור המוכיח שהעדויות על מסורת הכשרות של הברברי באמריקה היו מפוקפקות ומיוסדות על אנשים שאינם בני תורה, נאמר שהחשיבות בביקורתו של הרב אלווי היא בעצם ההכרה שמדובר בעוף שמוצאו מהעולם החדש ואין עליו מסורת קדומה.

הטענה שיש לאסור את הברברי בשל היעדר מסורת קדומה אינה כל כך פשוטה משום שתרגול ההודו (Meleagris gallopavo) נחשב בכל קהילות ישראל לעוף טהור שנאכל ללא כל פקפוק (למעט יוצאי דופן מעטים), ואף זוכה לרמת כשרות 'מהדרין'. מדובר בעצם בשני עופות שמוצאם מהעולם החדש, משונים בתוארם מהעופות הרגילים ואשר הופצו לראשונה באירופה באותה תקופה.

בפרק על סוגיית כשרות תרגול ההודו⁸ הראנו, שהיו שסברו בטעות שמדובר בעוף שמוצאו אכן מהודו ויש לו לכאורה מסורת קדומה ולכן התיירוהו, ואילו לגבי הברברי היה ידוע לרוב הפוסקים שמדובר בעוף חדש. אולם כיום כשהעובדות ידועות לאשורן, כיצד ניתן לחלק בין שני העופות? ואם כן, כיצד נתיר את תרגול ההודו ומדוע נאסור את הברברי? ואכן קושי זה עמד לפני כמה פוסקים והם התיירוהו כפי שנראה בהמשך. למעשה, ניתן להחיל חלק מן התשובות שניתנו ליישוב בעיית היעדר המסורת אצל תרגול ההודו גם לגבי הברברי. להלן נביא כמה מהן:

- 1) ההסתמכות על קריטריון המסורת ולא על סימנים היא שמא ימצא שהעוף דורס. אולם כמאמרו של ר' אריה לייבוש בעניין תרגול ההודו, לא קיים בברברי החשש הזה: "אבל בעוף שמתגדל בבתינו לאלפים ולרכבות ואנו רואים בהם בכמה שנים שאינם דורסים, א"כ מהיכי יתתי נחיש לשמא ידרוס?"⁹
- 2) בזמן שנוצר כוח היתר המבוסס על תלמידי חכמים גדולים, ואין לנו ראיות שמוכיחות שמדובר בעוף אסור הרי שאין להחמיר. אלה הם דבריו המפורסמים של הנצי"ב

7 ראו דברי הש"כ ליו"ד פו סק"ז: "וכן המנהג לקנות ביצים בר אווזות מקצתן בקליפתן לבנות ומקצתן ירוקות בקליפתן, כי מכירין בהן שהן ביצי בר אווזות שדרכן בכך". בהקשר לכך יש לציין את הקונטרס שהקדיש הרב ליבר כהן (1874-1951) "בדבר עופות ואווזות המשונים". עוד בהיותו ראש קהילה בעיר קאזין (ליד קייב), נשאל בין השנים תרנ"ו-תרע"א על כשרות האווזים החדשים המשונים שהגיעו לאירופה. לאחר מכן, כאשר היגר לארה"ב ושימש ראש קהילת יהודי גאליציה בממפיס שבצפון אמריקה, שוב נשאל לגבי כשרותם. ייתכן מאוד שהוא מתכוון לברברי, אם כי אין הוא מזכירם בשם. מכל מקום, לאחר דיון הלכתי ארוך הוא נטה להתירם, כשהוא מסתמך על סימני הביצים, ראו: חידושי חביבה, ניו-יורק תרע"ו, עמ' 7-31.

8 וכן ראו: A.Z. Zivotofsky, "Is Turkey Kosher?", Journal of Halacha and Contemporary Society, 35 (1998), pp. 79-110.

9 ר' אריה לייבוש, ערוגות הבושם וילנה תר"ל, קונטרס התשובות ליו"ד סימן פ"ב, סימן טז, עמ' קעב.

מוולאזין (1817-1893) על היתר תרנגול היהודי, שנכתבו למעשה רק אגב תשובה מפורטת לאחד הרבנים בעניין בעיית היעדר מסורת אצל הברברי (!):

(שאלה) מכתב מעכ"ה נ"י הגיע אשר אתי מרחוק לשאול דעתי הקלה בדבר אווזות גדולים ומשונים מאווזות המצויים בינינו באורך צוארם ובגבשושית שעל החרטום, ומאז זה הרבה שנים שנתחדשו ובאו להם, נהגו בקהל ק' לאכלם בחזקת אוז, ועתה יצאו עליהם עוררין אולי הם מין אחר, וא"כ צריכים למסורה בפ"ע שהמה עוף טהור...

(תשובה)...איברא כ"ז, אם היה בא לפני מראש, אבל אחר שכבר נהגו לאכלם ומסתמא גם אז היה עפ"י הוראת חכם שנראה לו שהוא מין אווזו הטהור והוחזקו בזה להיתרא, אין לנו לאסרם ולהוציא לעז על אבותינו שאכלו עוף טמא ח"ו... ותדע שהיתר העוף אינדיק שאנו אוכלין היו הרבה מערערים עליהם בשעה שהביאום מאינדיא ולא היה מסורת על כשרותם, וגם עוד היום יש חמירים ופורשים מהם, ומ"מ כבר נהגו להיתר ואין פוצה פה, והוא משום שכבר הוחזקו להיתרא ואין ראייה לאסרם, ה"נ בהני אווזות הגדלות כך דעתי הקלה נוטה.¹⁰

3) לפי שיטת ר' משה בן יוסף (רמב"י), ניתן להכשיר עוף רק על פי שלושה סימני טהרה, מבלי לחשוש שמא הוא דורס.¹¹

הברברי וההתיישבות היהודית בארגנטינה

עם תחילת ההתיישבות היהודית החקלאית בארגנטינה בסוף שנות השמונים של המאה התשע-עשרה, עלתה שאלת כשרותו של הברברי אצל יהודים שהיגרו לשם מאירופה ולא הכירו עוף זה. הרב אהרן הלוי גולדמן רבה של קהילת מוזסוויל שבארגנטינה, כתב בשנת תרס"ו, שבעת הגיעו לשם בראשית שנות התשעים של המאה התשע-עשרה הוא נתקל לראשונה בעופות הללו ומחמת הספק נמנע מלשוחטן. אמנם אין הוא מזכיר את שמם במפורש, אך מתיאור העופות נראה שמדובר בברברי: "יש שינוי קצת כי יש להם כעין יבלת או כעין כרבלתא קטנה למעלה מחוטמיהן סמוך לראשיהן". עם הזמן הסתבר לו שהיו אנשים חרדים מאזורים מסוימים ברוסיה שנהגו לאוכלם, אך היו גם אנשים מאזורים אחרים שטענו שאין בידם מסורת להתירו. בסופו של דבר הוא נטה להתיר את הברברי, כשהוא מסתמך על תשובת הנצי"ב ונתמך בדעתו של הרב נפתלי אדלר הכהן, הרב הראשי של יהודי

10 ר' נפתלי צבי ברלין, שו"ת משיב דבר, ירושלים תשנ"ג, סימן כב.

11 ראו אצל הר"ן והרז"ה לחולין דף כא ע"א-ע"ב.

אנגליה (שכיהן בין השנים 1891-1911), "שהביא חבילי ראיות מהרבה תשובות גדולי האחרונים בכוחא והיתירא"¹².

בד בבד ניהל הרב ושו"ב יוסף אהרן טאראן מאבק גדול למען הכשרת הברברי, בעת שישב במושבה זוננפלד שבארגנטינה, ואף הקדיש לכך את חלקו הראשון של ספרו 'זכרון יוסף'¹³. בתחילת חיבורו הוא מתאר את המפגש של יהודי אירופה עם הברברי:

הנה מעת ביאתינו הלום ארגנטינא, מצאנו בר אווזות דומים בתארם להבר אווזות שברוסיא...רק שינוי קטן יש בהם כמו יבלת אדומה על חוטמם של הזכרים ואיננה מתולדה רק אחר ששה או שבעה חדשים ללידתם, נראתה היבלת ונתגדלה מעט מעט עד כפול הלבן, ומעט אדמימות על החוטם וסביב עיניהם. והזכר גדול מהנקבה ואין קולו צלול ואמרו היהודים שהם בכאן מככר, כמה שנים קודם ביאתנו אשר המו"ץ והשו"ב המו"מ ה"ר אהרן הלוי גאלדמאן נ"י במושבה קרית משה פראוויניצע סאנטאפע, כבר עשה חו"ד על הבאו"ו (= בר אווזות) אצל גאוני רוסיא והתירו אותם.

לכאורה היה אפשר להסתפק בכיורו ובהיתר של הרב גולדמן. אולם הרב טאראן גילה שאחרים מהמתיישבים שזה עתה הגיעו החלו לערער על פסק זה, חלק אסורוהו ללא בדיקה ויש אף שהעלילו וברו מלבם שלעוף זה תכונות שליליות: העוף נואף עם תנגולות, בולע אפרוחים חיים ואף מזדווג עם נחשים.¹⁴ הוא סבב בין האוסרים והוכיח להם שהם טועים:

וצעקתי מר למה אסרתם עוף הטהור מעולם? ...ושאלתי להר' אהרן¹⁵ בשם מה זה שאסרתם הבאו"ו, הלא זה טעות גמור...והשיב לי בזה הלשון: אמת הוא שאם הייתם אתם אז אצלינו לא היינו אוסרים אותם, ואמרתי לו: אם אני לא הייתי, אבל היה לכם לעיין בגמ' וש"ע ובכל המקומות שנוכח דורס מקודם ואח"כ אוכל, ואיך לא יראתם מהי"ת למהר כ"כ ולאסור עוף הטהור מעולם בלי עיון רב? והשיב לי בזה הלשון: פאר שטייט איר, כשהייתי אצלכם הסכמתי להיתר, ואח"כ עשיתי איסור, ואיך אוכל כעת לחזור מדברי ולהתירן, סע איז ניט שייך (= זה לא יפה).¹⁶

בסופו של דבר החליטו מתנגדי מתן ההיתר להביא את שאלת כשרות הברברי להכרעת חכמי ירושלים. ר' ישראל הלפרין שלח זוג ברברים לירושלים באמצעות ר' ליב וקסליר

12 דברי אהרן, ירושלים תשמ"א, סימנים כה-לא, עמ' עב-פא.
 13 על פרשה זו, ראו דב גנחובסקי, עתמול 169 (אייר תשס"ג), עמ' 21-23. ביתר הרחבה ראו בקונטרס שכתבו י"ל פרנק ויש"ד רוזנטל, הר המור, ירושלים תשמ"ו, עמ' 31-49.
 14 ר' יוסף אהרן טאראן, זכרון יוסף, ירושלים תרפ"ד, דף א ע"א.
 15 ר' אהרן וייסמן משו"ב שאסרו את הברברי.
 16 זכרון יוסף דף ד ע"א, ה ע"ב.

בעזה"י

ספר

זכרון יוסף

הלק ראשון

מדבר טהויר הכר אווזות בארגנטין בכמה ראיות
משורסמות משים ופוסקים וגם מכמה דינים נחוצים
המסתעפים מזה ונמצא בכאן ג"כ העתקות מהסכמות
הנאונים המפורסמים שהסכימו להתירן וגם מכל
העופות המשונים בגדלן

מאתי הצעיר בארפי יוסף אהרן טאראן
טריין ושויב במושבה זאניפעלד פלך ענטרעריאס
טרינט ארגענטין

נסדף בשנת ה' אלפים, כך שישנין' לטיק

ונדסם בשנת תרפ"ד לפ"ק

בעה"ק ירושלם תוכב"א

דפוס יודא אהרן ווייס, ירושלם

שער החיבור 'זכרון יוסף'

שנסע לשם לעת זקנתו. בדרך מת הזכר ואילו הנקבה הצליחה לשרוד והוצגה בפני חכמי ירושלים. הרב שמואל סלנט, ראב"ד שבירושלים, היה אז זקן מופלג ונמנע מלפסוק בשאלות איסור והיתור, ולכן הפנה את השאלה לר' חיים ברלין שהגיע אז לעיר. אולם לאחר ששמע הרב ברלין שעופות אלה "מזדווגים עם נחשים" הוא סירב לעסוק בשאלה¹⁷ והיא שוב עלתה לדיון בפני הרב שמואל סלנט:

פקד הגאון רש"ס על השו"ב שישחוט הבא"ו על חג הפסח. וכן אמר הגאון ר' שמואל סלנט לר' ליב הנ"ל: טסט גיזונטערייד, מיט אגיטען אפטיט (= אכול לבריאות ולתיאבון)... ותכב ומיד בערב פסח מאותה שנה שלח הרב ליב מכתב לבנו אברהם וועקסליר, היושב בס"ט ארקוסט, אצלינו בארגנטינה, וכתב בזה הלשון: אני בישלתי את הברווז מארגנטינה בעיר הקודש ירושלים, שהגאון ר' שמואל סאלאנט אמר לשחוט אותו ואכל ממנו (תרגום מאידיש).¹⁸

הרב שמואל סלנט (1818-1909)

את ההיתר לעוף הברברי העניק הרב שמואל סלנט בתשובה בכתב מתאריך כה כסלו תרס"ח (1908). הר' אהרן טאראן פירסם מכתב זה בחיבורו וכן רשימת נוספת של גדולי הדור שהתירו עוף זה, ובהם ר' אברהם מרדכי ווילפנד מאומן, ר' מאיר מרגליות מברדיטצ'ב ור' נפתלי אדלר מלונדון.

17 זכרון יוסף דף ד ע"ב.

18 זכרון יוסף דף ה ע"ב.

מארגנטינה לארץ-ישראל

לאחר שהברברי הותר לאכילה בירושלים פשט כוח היתרו של עוף זה. גם הרב צבי פסח פרנק (1873-1960), רבה של ירושלים, התייחס "לבר אווזות, שיש בהם שינוי ויש בהם גבשושית אדומה על הלחיים והחרטום". הוא הזכיר את השליח המיוחד שהגיע מהמושבות היהודיות שבארגנטינה עם עוף זה לירושלים בכדי לברר על כשרותה ואת ההיתר שקיבל אז מחכמי ירושלים. מכל מקום, בתשובתו ביקש הרב פרנק לקבע את המצב הקיים ולא להרחיב את ההיתר למי שאין בידיו מסורת.¹⁹ אולם בפועל הוא בעצמו התיר את העוף, ועל פי שוחטים מהימנים הוא קבע מסורת בכך שהעוף נשחט בנוכחותו. למעשה, בדורות האחרונים מוחזק הברברי לעוף כשר. בתקופת הצנע (תש"ט-תשי"ד) הוא נאכל בכמויות גדולות ונמכר כעוף 'כשר', אך לא כ'חלק'.²⁰ בשנות השמונים גודל הברברי במשקים שונים בגליל, ונשחט ושווק במפעל 'עוף הגליל'. גידול ניכר במכירות עוף זה היה בסוף שנות השמונים. מנתונים רשמיים שקיבלנו מהחברה²¹ עולה שהמפעל מכר 413 טון בשר ברברי בשנת 1988, 1300 טון בשנת 1989 ו-2,200 טון בשנת 1990. היקף המכירות הסתכם בכ-5-6 מיליון דולר, הרוב לשוק המקומי והשאר לייצוא. באחד המסמכים של חברת 'עוף הגליל' נאמר שהברברי זכה לאישור הרבנות בירושלים ובהשגחתה. מלבד זאת, יש בידינו צילום העתק של אשרה להענקת כשרות בחתימתו של הרב צפניה דרורי, רבה של קרית שמונה, מתאריך טז חשוון תש"ן (15.11.1989) ולהלן נוסחו:

הריני לאשר בזה שמשחטת עוף הגליל עומדת תחת פקוחי והשגחתי. במשחטה צוות של שוחטים מובהקים יראי שמים וכן משגיחים בעלי הוראה ורבנים מורי הוראה מפורסמים. הברברים והעופות ממשחטת עוף הגליל כשרים למהדרין.

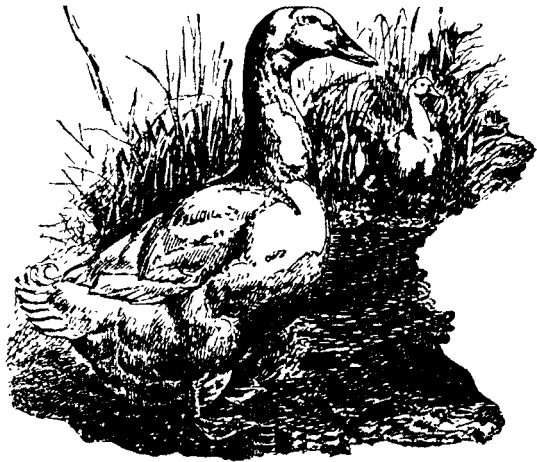
הכשרות ברמת 'מהדרין' שניתנה לברברי היא ברורה, שהרי למעשה אין הבדל בינו ובין תרנגול ההודו; למרות בעיית היעדר המסורת, שאלת כשרותם כבר אינה עולה היום לדין מפני שכבר פשט כוח היתרם. יתירה מזאת, עוף המולרד (Mullard),²² בן כלאיים עקר של זכר ברברי וברווזה פקינית (Pekin), אף הוא עוף חדש שמוצאו מסין — נחשב לעוף כשר.

19 שו"ת הר צבי, יו"ד, ירושלים תשכ"ד, סימן עה.

20 הרב י"מ לוינגר, מזון כשר מן החי, ירושלים תשמ"ה, עמ' 71. וכאן צריך להעיר שיש להבדיל בין הברברי ובין סוגיית הבר-אווזות שחרטומם שחור, שעל היתרם נחלקו הפוסקים (למשל אבני נזר, יו"ד סימן עה) ואינם ממיץ זה.

21 תודתנו למר רמי קציר על עזרתו באיתור המידע.

22 להבדיל מברז הבר, הברכיה — Mullard.

ברווז פקיני

כיום מגדלים אותו בארץ בכפר כרוך בכמות של כמאה וחמישים אלף עופות בשנה.²³ הוא מצטיין בבשרו המעולה ובאיכות הכבד לאחר הפיטום.²⁴ ואם הצאצאים (המולרד) מוחזקים לטהורים, בוודאי גם ההורים (הברברי והברווזה הפקינית). ובימינו כתב הרב אמתי בן דוד אודות עופות אלה:

הברווזים שראיתי מצויים היום בשוק, הם בעיקר משלשה מינים; או ממין 'ברבר' (ברווז בעל חטוטרת מכוערת על אפר)...או ממין 'מולרד'...או ממין סיני הנקרא 'פקיני', ואף שכל מינים לא היו מצויים ביננו מקדם — אך מ"מ פשט היתרם בישראל (ואף אני קבלתי מהשוחרטים שלמדוני — היתר על ה'ברבר' 'ברכיה'...).²⁵

- 23 הנחונים נמסרו על-ידי המגדל נפתלי לוי (כסלו תשס"ג). לצורך כך הוא מגדל כמאתיים זכרים של ברברי. למעשה, הברברי מגודל כיום בכמה מקומות בכמויות קטנות, לגוי ולהכלאה לצורך קבלת עופות המולרד, והוא עשוי לחזור לשוק הבשר על-פי כוח ההיצע והביקוש והכדאיות הכלכלית.
- 24 תעשיית פיטום המולרדים בישראל (תשס"ג) קטנה כיום מתעשיית פיטום האווזים, ומהווה כ-12% מהשוק. המולרד משווק בחברת 'פוגרה' בפתח-תקוה.
- 25 בתוך: ג"י וינברגר, ספר שלח תשלח, ירושלים תשס"א, עמ' קפ.